

Analyse Gelderse Verkiezingsprogramma's 2018

Maart 2018

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen zijn politieke partijen in Rheden koplopers in het vernieuwen van de lokale democratie. Dat blijkt uit een onderzoek onder 345 partijprogramma's door Spectrum en LSA. Verrassend? Rheden experimenteerde de afgelopen jaren al met het online inwonerspanel "Rheden Spreekt", dat smaakt blijkbaar naar meer.

Opzet studie

Spectrum en LSA verzamelden in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 345 Gelderse partijprogramma's, 90% van de 385 lokaal deelnemende partijen in 48 gemeenten. Via "data-mining" analyseerden we deze programma's op onderwerpen die te maken hebben met democratische vernieuwing. We gebruikten onder andere een lerend computerprogramma dat in de verkiezingsprogramma's keek of bepaalde combinaties van woorden voorkwamen. We corrigeerden dit daarna om "vals positieve" resultaten zo klein mogelijk te maken. Op deze manier kregen we een goed beeld van de inhoud van de programma's, en is het mogelijk om alle resultaten direct terug te voeren naar de tekst. We denken dat dit resultaat een soort ondergrens is - er zijn een paar grijze gebieden waar ook een mens moeite zou hebben om het al dan niet te benoemen als "aandacht voor democratische vernieuwing".

Onderzoeksresultaten

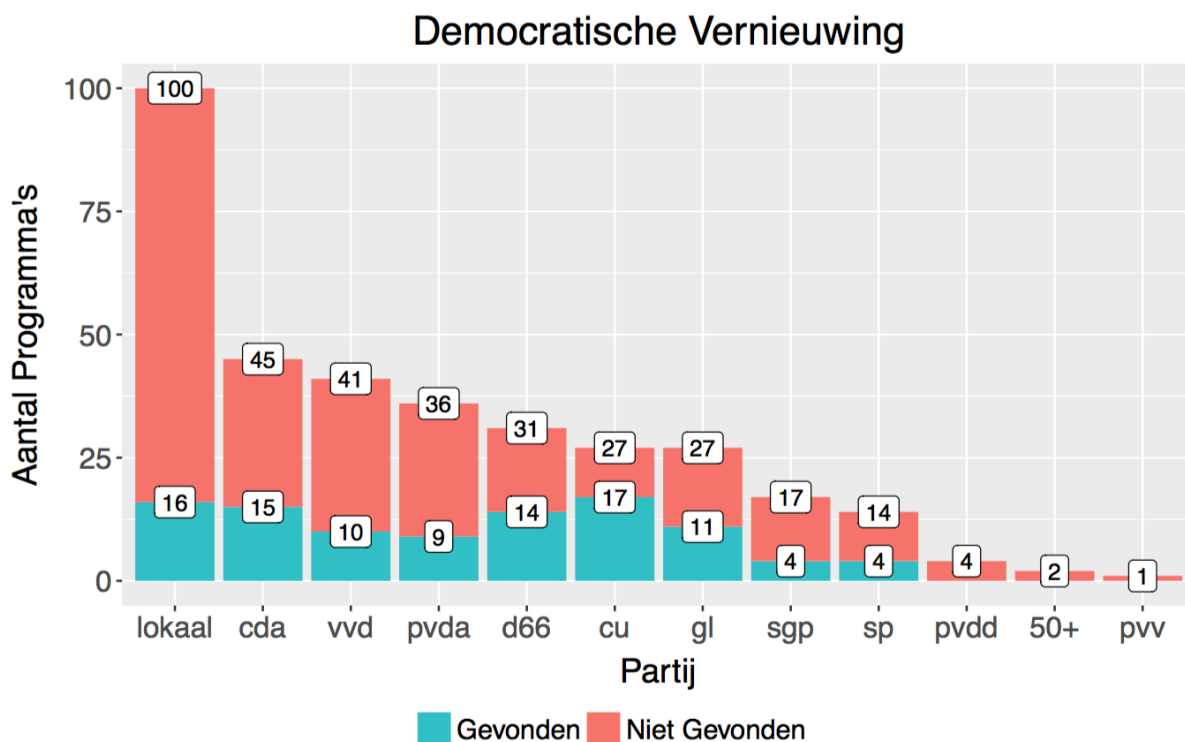
Uit de studie naar partijprogramma's blijkt dat in veel van de Gelderse gemeenten tijdens de verkiezingen aandacht is voor nieuwe vormen van inspraak en zeggenschap van inwoners. In totaal komt dit terug in ten minste 100 van de 345 onderzochte programma's (29%). Het recht om de gemeentelijke taken zoals groenvoorziening over te nemen, het "right to challenge", is in 54 programma's terug te vinden (16%). Dit is in lijn met de landelijke trend die Trouw op 19 maart al constateerde. Andere onderzochte onderwerpen die voorkwamen: Open Overheid, zoals een burgertop, buurtbegroting, loting: 39 keer (11%); Toegang tot geld, zoals wijk/dorpbudgetten: 21 keer (6%); en Recht op gebouwen, zoals zelfbeheer: 18 keer (5%).

De gemeente Rheden is met 7 van de 8 verkiezingsprogramma's de gemeente met het hoogste percentage vernieuwende programma's (88%).

Gemeente	% Programma's Vernieuwend	Aantal Programma's	Met Democratische Vernieuwing
Rheden	88%	8	7
Nijkerk	83%	6	5
Oldebroek	83%	6	5
Ermelo	50%	6	3
Heerde	50%	8	4
Lingewaard	50%	8	4
Tiel	50%	8	4
Wageningen	50%	8	4
Ede	46%	13	6
Zutphen	44%	9	4
Totaal Gelderland	29%	345	100

Van alle politieke partijen is de ChristenUnie de voorloper van vernieuwing in de lokale democratie in Gelderland. In 17 van de 27 (63%) van de onderzochte Gelderse ChristenUnie-partijprogramma's is iets over buurtrechten terug te vinden. Ook D66 (45%), GroenLinks (41%) en CDA (33%) scoren bovengemiddeld. Zoals verwacht houdt D66 zich binnen deze thema's veel bezig met een Open Overheid. Op het gebied van het Right to Challenge, een van de vooruitstrevendere maatregelen, scoren GroenLinks en CDA ook goed.

Opvallend is dat in slechts 16% van de onderzochte programma's van "Lokale partijen" het onderwerp democratische vernieuwing was terug te vinden. Wel is het zo dat in sommige gemeenten de lokale partijen per dorp of kern zijn georganiseerd, waarmee de inwoners sowieso al dichterbij de politiek kunnen komen.

Analyse en vervolg

Buurtrechten, zoals het recht om de gemeente uit te dagen, zijn komen overwaaien uit Groot-Brittannië. Daar hebben bewoners sinds 2011 veel wettelijke rechten om zich in te zetten voor hun stad of buurt, bijvoorbeeld voor het beheer van gebouwen of zwembaden. Ook in Nederland zien we inwoners vaker samen structurele taken overnemen van de gemeente. Zeker nu in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) het recht om uit te dagen wettelijk is vastgelegd, groeien hiervoor de mogelijkheden. Alle democratische vernieuwingen gaan over de veranderende relatie tussen overheid, inwoners, ondernemers en professionals: invulling geven aan de participatiesamenleving en de inwoner centraal stellen.

Vraag is of aandacht voor buurtrechten in verkiezingsprogramma's ook zal leiden tot meer democratische vernieuwing in de college-akkoorden en in de praktijk. De Leefbaarheidsalliantie Gelderland, waar Spectrum onderdeel vanuit maakt, gaat daarom de college-akkoorden in Gelderland na de verkiezingen analyseren, en kijken hoe gemeenten en inwoners het beste ondersteund kunnen worden om de komende vier jaar van democratische vernieuwing een succes te maken. Bovendien geeft deze analyse ons een mooie basis voor de volgende verkiezingen, maar ook een aardige manier om over een jaar of twee de tussenbalans op te maken. Wat is er geworden van de goede voornemens?

Meer informatie over dit onderzoek en het programma democratische vernieuwing van Spectrum:

Jouwert van Geene | j.vangeene@spectrumelan.nl | 06 13757087